

AKADRO

“ÖZGÜN VE KOLAY ANLAŞILIR İÇERİĞİYLE”

CEZA HUKUKU

“KONU ANLATIMLI KİTAP”

6. BASKI

KPSS A

SONER CEYLAN

AKADRO
YAYINLARI

www.akadroegitim.com • www.akadroyayinlari.com

www.akdrue.com

İÇİNDEKİLER

CEZA HUKUKU

CEZA HUKUKUNUN GENEL ESASLARI » 06

SUÇ VE SUÇUN UNSURLARI » 24

CEZA SORUMLULUĞUNU AZALTAN YA DA KALDIRAN NEDENLER » 42

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ » 60

YAPTIRIMLAR » 72

İÇİNDEKİLER

CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU



TEMEL KAVRAMLAR VE İLKELER ————— » 84

GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME ————— » 86

HAKİMİN DAVAYA BAKAMAMASI VE REDDİ ————— » 92

DELİLLER ————— » 94

KORUMA TEDBİRLERİ ————— » 101

SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA ————— » 116

KANUN YOLLARI ————— » 131



g) **Basın ve yayın yolu** ile deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar,

h) **İtiyadi suçlu** deyiminden; kasıtlı bir suçun temel şeklini ya da daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerini bir yıl içinde ve farklı zamanlarda ikiden fazla işleyen kişi,

i) **Suçlu meslek edinen kişi** deyiminden; kısmen de olsa geçimini suçtan elde ettiği kazançla sağlamaya alışmış kişi,

j) **Örgüt mensubu suçlu** deyiminden; bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi,

Anlaşılır.

E. CEZA HUKUKUNUN GENEL İLKELERİ

1. Kanunilik İlkesi

Kanunilik ilkesi, suç ve cezanın ancak kanunla konulabilir olmasını ifade eder. Bu ilkenin her birisi oldukça önemli bazı alt ilkeleri vardır:

a. İdarenin Düzenleyici İşlemleri ile Suç ve Ceza Yaratılamaması

İdare tüzük, yönetmelik gibi işlemlerle suç oluşturamaz ve ceza veremez. İdarenin düzenleyici işlemleri ile suç ve ceza konulamaz. Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanun ile konulur.

Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile temel haklar, kişi hak ve ödevleri ve siyasal hak ve ödevler konusunda düzenleme yapılamaz. Suç ve ceza koymak, temel haklar ve kişi hak ve ödevleri bölümünde yer alan bir konudur. **Bu sebeple Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile suç ve ceza konulamaz.**

Kanunilik ilkesi Anayasa'nın m. 90 düzenlemesi nedeni ile uluslararası sözleşmeler ile suç ve ceza konulmasına engel teşkil etmez.

b. Suçta ve Cezada "Belirlilik", Açıklık

Bir eylemden dolayı herhangi bir kimsenin cezalandırılabilmesi için o eylemin açık ve seçik bir biçimde yasada suç olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Hangi eylemin suç olduğu açık bir biçimde yasada yazmalıdır.

Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz.

c. Aleyhe Kanunun Geçmişe Yürütülmesi Yasağı

Kişinin suç sayılan eyleminden sonra yürürlüğe giren ve durumunu ağırlaştıran yasalar aleyhe yasadır.

Eylemin işlenmesinden sonra yürürlüğe giren yasa failin durumunu önceki yasaya göre daha da ağırlaştırıyorsa yani failin aleyhine ise fail hakkında sonradan yürürlüğe giren yasa hükümleri uygulanamaz.

TCK'nın 7. Maddesine göre: " İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz.

İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolunmuşsa infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar."

d. Kıyas Yasağı

Kıyas bir hukuk boşluğunun benzer kuralları yardımıyla doldurulmasıdır. Ceza hukuku açısından açıkça suç olarak düzenlenmeyen bir eylemin suç olarak düzenlenmiş başka bir eyleme benzetilerek cezalandırılması ya da failin ceza sorumluluğu ile ilgili kurallarda boşluk bulunması halinde benzer kurallardan yararlanılması kıyastır.

Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında KIYAS YAPILAMAZ.

Suç ve ceza içeren hükümler kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz. Bu sebeple suç ve ceza içeren hükümlerin uygulanmasında ve yorumlanmasında kıyas mutlak olarak yasaktır.

2. Kusursuz Suç ve Ceza Olmaz İlkesi

Fail, suç oluşturan bir eylemini gerçekleştirmesinde kusuru olmadıkça, ceza yaptırımına maruz kalmaz. Kusur; bir eylemin isnad kabiliyeti bulunan bir kimse tarafından bilerek ve isteyerek ya da en azından bilerek yapılmasıdır.

Bilmeden ya da istemeden yapılan bir hareketten dolayı kimse cezalandırılmaz. Yani, Kusursuz bir fiilden dolayı kimse cezalandırılmaz.

3. Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği İlkesi

Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz. Ceza sorumluluğu kişiseldir ve hiç kimse bir başkasının işlemiş olduğu fiil nedeniyle sorumlu tutulamaz.

Bunun anlamı, her koyun kendi bacağından asılır...

Suç ancak gerçek kişi tarafından işlenebilir. Bu yüzden Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Ancak suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Tüzel kişilere ceza verilemez.

Tüzel kişiler hakkında eşya müsaderesi, kazanç müsaderesi ve verilmiş bir iznin iptali gibi güvenlik tedbirlerine müracaat edilebilir.

İdare hukukunda bazen idare kusurlu olmasa bile sorumludur (kusursuz/objektif sorumluluk) Fakat ceza hukukunda kusursuz sorumluluk olmaz.

Eğer aşağıda belirtilen esaslardan biri varsa geri verme talebi kabul edilemez:

- Sadece suçlardan dolayı geri verme mümkündür. Kabahatler, haksız fiiller ya da disiplin suçları nedeniyle geri verme mümkün olamaz. Gene davranış ilgili ülke kanununa göre suç; fakat TCK'ye göre suç değilse geri verme talebi kabul edilemez. Talep eden devlet hukuku ile Türk hukukuna göre, soruşturma veya kovuşturma aşamasında **üst sınırı bir yıl veya daha az** hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlardan dolayı iade talebi kabul edilemez.
- Geri verilmesi istenen kişi, **düşünce suçlusu, siyasî suçlu** ya da **askerî suçlu** ise geri verme talebi kabul edilemez. **Soykırım ve insanlığa karşı suçlar, siyasî suç olarak kabul edilmez.** Bu kişilerin iadesi mümkündür.
- Suç, Türkiye Devletinin güvenliğine karşı, Türkiye Devletinin veya bir Türk vatandaşının ya da Türk kanunlarına göre kurulmuş bir tüzel kişinin zararına işlenmişse geri verme talebi kabul edilmez.
- Suç, Türkiye'nin yargılama yetkisine giren bir suç ise geri verme talebi kabul edilmez.
- Suç, zamanaşımına veya genel affa uğramış ise geri verme talebi kabul edilmez.
- Kişinin, talep eden devlete geri verilmesi hâlinde ırkı, dini, vatandaşlığı, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasî görüşleri nedeniyle kovuşturulacağına veya cezalandırılacağına ya da işkence ve kötü muameleye maruz kalacağına dair kuvvetli şüpheler varsa geri verme talebi kabul edilmez.
- Fail bir Türk vatandaşı ise yabancı ülkeye geri verilemez. (İstisna: Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler)
- İade talebinin, **ölüm cezası** veya **insan onuru** ile bağdaşmayan bir ceza gerektiren suçlara ilişkin olması durumunda iade kararı verilemez.

Tam siyasi suçtan farklı olarak bir de nispi siyasi suç vardır. Bazen failler kafalarındaki siyasi projeyi hayata geçirebilmek için adi suç görüntüsünde suçlar işlerler. Bunlara nispi siyasi suç denir. Filistin Kurtuluş Örgütü militanlarının bir yolcu uçağını kaçırmaları gibi... Nispi siyasi suçlar nedeni ile de geri verme talebi kabul edilemez. Devlet Başkanına ve aile fertlerine karşı işlenen suikast fiilleri, siyasi suç olarak görülmez (Belçika kaidesi). Bu durumda geri verme mümkündür.

1. Bileşik (Mürekkep) Suç

Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça, bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.

Bileşik suçta, norm ihlali iki veya daha fazla suçtan oluşmakta ve bunlardan biri diğerinin ya unsuru olmakta ya da ağırlaştırıcı nedeni olmaktadır. Bu durumda faile kanunda düzenlenmiş olan bağımsız suç tipinden veya suçun ağırlaştırılmış halinden ceza verilir. Gerçek içtimaya dair yukarıdaki ana kural uygulanmaz.

Cebir, tehdit ve hırsızlık Ceza Kanununda suç olarak düzenlenmiştir. Cebir veya tehdit ile hırsızlık suçu bir olayda birlikte gerçekleşirse yağma suçunu oluşturur. Yağma suçu unsurların kaynaşması ile oluşmuş en tipik bileşik suçtur. Fail, hem hırsızlık hem tehdit veya cebirden cezalandırılmaz, sadece yağma suçundan sorumlu olur.

İşkence ve cinsel taciz Ceza Kanunumuzda suç olarak düzenlenmiştir. İşkence kamu görevlisi tarafından her şekilde işlenebilir. Eğer işkence cinsel taciz şeklinde işlenirse, faile ayrıca cinsel tacizden ceza verilmez, sadece nitelikli işkenceden ceza verilir. Bu durumda ağırlaştırıcı sebep bir başka suça eklenmiş ve bileşik suç oluşmuştur. Bileşik suç hükümlerinin uygulanabilmesi için bu eklenmenin kanunda gösterilmiş olması gerekir.

2. Zincirleme (Müteselsil) Suç

Zincirleme suç halinde aynı suçun birden fazla kez işlenmesi söz konusudur. Bu suçlar, aynı suç işleme kararı kapsamında işlenmektedirler, bir bakıma fail kastını zamana bölmektedir, yani bu suçlar arasında sübjektif bir bağ bulunmaktadır. Bu nedenle, kişiye bu suçların her birinden ayrı ayrı ceza verilmez. Faile sadece tek suçun cezası bir miktar arttırılarak verilir.

Zincirleme Suçun iki temel biçimi vardır:

a. Aynı suç işleme kararının (genel planniyet) icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı, aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, bir miktar arttırılır.

Fail,

- aynı suçu
- aynı kişiye karşı
- değişik zamanlarda
- birden fazla kez işlerse

Bu, zincirleme suçtur. Tek bir ceza verilir. Ancak ceza bir miktar arttırılır.

Birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda, herkes kendi kusurundan sorumlu olur. Her failin cezası kusuruna göre ayrı ayrı belirlenir. Bir trafik kazasında sürücü ile yaya veya her iki sürücü de taksirle hareket etmiş olabilir.

Bu gibi durumlarda neticenin oluşumu açısından her kişinin taksirli fiili dolayısıyla kusurluluğu bir diğerinden bağımsız olarak belirlenir.

Birden fazla kişinin katılımıyla gerçekleştirilen bir ameliyatın ölümle sonuçlanması durumunda, ameliyata katılan kişiler müşterek hareket etmektedir. Ancak tıp biliminin gereklerine aykırılık dolayısıyla ölümle sonuçlanan bu ameliyatta işlenen taksirli suç için iştirak kuralları uygulanmaz. Kanunun suça iştirake ilişkin hükümleri, kasten işlenen suçlarda mümkündür.

Birden fazla kişinin katılımıyla yapılan ameliyat sırasında meydana gelen ölüm neticesi bakımından her bir kişinin sorumluluğu kendi kusuru göz önünde bulundurulmak suretiyle belirlenir. Bu tespitte diğer kişilerin kusurlu olup olmadığı hususu dikkate alınmaz.

Taksirli hareket sonucu neden olan netice, münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına da yol açmışsa, faile ceza verilmez. Fakat bilinçli taksir halinde ceza bir miktar indirilerek verilir.

Taksirle hareket eden sürücü baba, kazaya sebebiyet verir ve çocuğunun ölümüne yol açarsa babaya ceza verilmez. Baba, bilinçli taksirle hareket etmişse taksirli suçun cezası bir miktar indirilerek verilebilir.

Bilinçsiz (öngörüsüz) Taksir Bilinçli (öngörülü) Taksir

Bilinçsiz taksir, normal koşullarda öngörülmesi gereken neticenin somut olayda öngörülememesi durumudur. Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır.

Bilinçli taksirde fail neticeyi öngörür ancak istemez. Bilinçli taksir halinde kanunda taksirli suç için öngörülen ceza bir miktar arttırılarak verilir.

Ceza hukukunda taksir (bilinçsiz taksir), failin suç kalıbına uyan hukuka aykırı olan fiile iradi bir hareketle sebep olması, fakat meydana gelen neticeyi öngörmemiş olmasıdır. Bilinçli taksirde ise fail neticeyi öngörmektedir fakat somut olayda neticenin gerçekleşmeyeceğine inanmakta veya bu konudaki ustalığına güvenmektedir.

Bilinçli taksirde fail hareketi iradi olarak yapar ve sonucun meydana gelebileceğini öngörür ancak gerçekleşmesini istemez. Bilinçli taksirde sihirli kelime "NASIL OLSA OLMAZ"dır.

Ceza Kanunu, ceza sorumluluğu açısından çocukları üç gruba ayırır:

012 yaş arasındaki çocuk (12 yaş dahil):

Bu yaş grubu bir çocuk suç işlerse cezai sorumluluğu olmadığı için kendisine ceza verilmez. Fakat hakim, bu çocuklar hakkında güvenlik tedbirleri uygulanmasına karar verebilir.

1215 yaş arasındaki çocuk (15 yaş dahil):

Bu yaş grubu bir çocuk suç işlerse çocuğun davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişip gelişmediği ya da fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp algılayamadığına bakılır. sonuca göre iki tür ayırım yapılabilir.

Kusur yeteneği gelişmemişse:

Ceza sorumluluğu yoktur. Fakat hakim çocuklar hakkındaki güvenlik tedbirlerini uygular.

Kusur yeteneği gelişmişse;

Ceza bir miktar indirilerek verilir.

1518 arasındaki çocuk (18 yaş dahil):

Bu yaş grubu bir çocuk suç işlerse çocuğa ceza bir miktar indirilerek verilir.

3. Amirin Emrini Yerine Getirmek

Amirin emri, "kanunun hükmünü yerine getirmek" hukuka uygunluk sebebine çok benzer. Zira amirin emri hukuka uygunluk sebebinde amir, hukukun bir hükmünden kaynaklanan yetkisini somut emir haline getirerek astına yöneltmektedir.

Örneğin İcra İflas Kanunu'ndan kaynaklanan yetkisini astına emir olarak yönelten amirin durumunda olduğu gibi. Yalnız burada şartları varsa sadece astın fiilleri hukuka uygun hale gelmektedir.

Yetkili bir amirin ya da merciin yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan emrini yerine getiren kamu görevlisi sorumlu olmaz.

Emri alan astın meydana gelen sonuçtan sorumlu olmaması yani hukuka uygunluk sebebinden faydalanabilmesi için şu şartların bulunması gerekir:

Ortada amir tarafından verilmiş bir emir olmalıdır. Bu emir yazılı, sözlü, genel ya da özel bir emir olabilir. Şayet emir için yazılı bir şekil şartı öngörülmüş ise emir bu şekle uygun olmalıdır.

Emir verenin böyle bir emir vermeye yetkili olması gerekir. Emir kamu hukuku kaynaklı ast üst ilişkisine dayanmalıdır. Amir yer, zaman bakımından görevli ve yetkili olmalıdır. Emir amirin göreviyle bağlantılı yetkili bir amir tarafından verilmiş olmalıdır. Örneğin; kaymakam kendi mülki sınırlar içinde emir verebilir.

3. Yardım Etme

Suçun işlenmesine yardım eden kişinin cezası asıl fail ya da diğer iştirak edenlere göre bir miktar indirilerek verilir.

Türk Ceza Kanununa göre suça yardım edenler:**Suçta teşvik (manevi iştirakçi):**

Suç işleme konusunda düşünceleri olan fakat bu konuda icra hareketlerine başlamamış bir kimsenin suçu işlemesi için yönlendirilmesi teşvik etmektir. Suç işleme kararını kuvvetlendirenden farklı olarak fail henüz suçu işlemeye karar vermemiştir.

Suç kararını kuvvetlendirme (manevi iştirakçi):

Suç işleme konusunda karar vermiş kişinin suça ilişkin hareketler konusunda cesaretlendirilmesi halinde suç işleme kararını kuvvetlendirme söz konusudur. Burada failin almış olduğu karar desteklenmektedir.

Fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etme (manevi iştirakçi):

Suçun işlenmesinden sonra yardım edeceği konusunda bir taahhütte bulunan kimsedir. Yardım vaadini en geç suç işlenene kadar yapmalıdır. Suç işlendikten sonra yardım vaadini yerine getirmesi şart değildir.

Suçun nasıl işleneceği hususunda yol gösterme (manevi iştirakçi):

Fail ya da failerin suçu işleme yöntemleri hakkında akıl verme, yol gösterme veya önerilerde bulunma suretiyle yardımda bulunan kimsedir.

Fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlama (maddi iştirakçi):

Suçta kullanılan vasıtaları temin etmiştir. Suç işlemek için temin edilen vasıtanın suçta kullanılmış olması gerekir.

Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırma (maddi iştirakçi):

Suçun işlenmesi için icrayı kolaylaştırıcı bir yardımda bulunan kimsedir. Bu yardımın fiil üzerinde hakimiyete dönüşmemiş bir icrayı kolaylaştırma olması gerekir. Örneğin öldürme için pusu yerinde bekleyen kimseye yiyecek ve içecek götüren kişi, icrasını kolaylaştıran olan sorumlu olur.

İştirakte Bağlılık Kuralı

Bağlılık kuralı, suç ortaklarından bazılarında faillik için aranan şartların bulunmaması halinde de bu kişilerin işlenen suçtan sorumluluğunu sağlamaktadır. Böylece; suçun işlenişinde hakimiyet kuramadığı veya özel faillik niteliğini taşımadığı için fail olarak sorumlu tutulamayan bir suç ortağı, bağlılık kuralı sayesinde gerçekleşen suçtan sorumlu tutulabilmektedir.

Bölüm Beş
YAPTIRIMLAR

Ceza hukukunda faile uygulanacak yaptırımlar; cezalar ve güvenlik tedbirleridir.

Cezalar	Hapis Cezaları	Sürelî hapis cezaları İstisnalar hariç, 1 aydan az olmayan, 20 yıldan fazla olmayan özgürlüğü bağlayıcı yaptırımlardır. Müebbet hapis cezaları Kişi hayatının sonuna kadar hürriyetinden yoksun bırakılır. Ağırlaştırılmış Müebbet hapis cezaları Ağırlaştırılmış müebbet hapis ile müebbet hapis cezası arasındaki fark infaz rejimi açısından ve ağırlaştırılmış müebbet hapis infaz rejimi daha sıkıdır.
	Adli Para Cezaları	Ceza Kanunumuz “gün para” ceza sistemini benimsemiştir. Kanunda aksine hüküm bulunan haller ayrık olmak üzere, adli para cezası en az 5 en fazla 730 gün olarak hakim tarafından belirlenir. Hakim bu günler arasında temel cezayı önce gün olarak failin kişiliğine uygun biçimde belirler. Daha sonra failin ekonomik durumuna göre günlük en az 20 en fazla 100 TL arasında miktarı belirler. Hakim gün olarak bulduğu süreyi ve miktar olarak belirlediği meblağı birbiri ile çarparak adli para cezasının miktarını bulur.
	Güvenlik Tedbirleri	Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma, Müsadere (eşya ve kazanç müsadere), Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri, Akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri, Alkol veya uyuşturucu bağımlılarına yönelik güvenlik tedbirleri, Tekerrür, Sınır dışı edilme, Tüzel kişilere yönelik güvenlik tedbirleridir Ceza hukukunda bunlardan başka güvenlik tedbirleri de vardır.

2. Mecburilik İlkesi

Şuçun konusunu oluşturan fiille ilgili olarak yeterli delil bulunması durumunda savcı, soruşturma işlemlerini yapmak ve kamu davasını açmak zorundadır. Kamu davasının açılması noktasında (belli istisnalar hariç) kural olarak savcının takdir yetkisi yoktur.

3. Şüpheden Sanık Yararlanır İlkesi

Davada hakim bütün delilleri bir araya getirerek bir kanaat sahibi olmaya çalışır. Hakim, delillerden yola çıkarak kanaat sahibi olamıyorsa şüpheli bir durum var demektir ve şüpheden her zaman sanık yararlanır. Örneğin savcı suçun gece vakti işlendiğini iddia ediyor (gece vakti işlenen suç daha ağır cezalandırılır). Ancak bu yönde hakim önünde yeterli delil yoksa, hakim suçun gündüz vakti işlendiğini varsaymak zorundadır.

4. Çelişmeli Yargılama İlkesi

Yargılama boyunca maddi gerçeğin ne olduğunun anlaşılabilmesi için hakim huzurunda savunma makamı ve iddia makamı delilleri ve iddiaları serbestçe tartışabilmelidir.

5. Kıyasın Yasak Olmaması

Sadece ceza hukukunda ve sadece suç ve ceza içeren normlar açısından kıyas yasaktır. Ceza muhakemesi hukukunda kıyas yasak değildir.

6. Yargılamasız Suç ve Ceza Olmaz İlkesi**7. Dolaysızlık İlkesi**

Hakim, kararını verirken delillerle dorudan doğruya temasa geçer. Hakim ancak huzura getirilmiş ve tartışılmış bir delile kıymet atfeder. Örneğin tanıklar, duruşmada doğrudan doğruya dinlenir.

Bölüm İki**GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME****I. GÖREVLİ MAHKEME**

Mahkemelerin görevleri kanunla belirlenir.

Görev, kanunda ilgili suç için yazılı soyut cezanın üst sınırına göre davaların mahkemeler arasında paylaşılmasıdır.

Asliye Ceza Mahkemeleri	► Tek hakimlidir. ► Kanunda yazılı soyut cezanın üst sınırı 10 yıldan az ise bu, asliye ceza mahkemelerinin görev alanına girer.
Ağır Ceza Mahkemeleri	► En az 3 hakimden oluşur. Bir başkan ve en az iki üyeden oluşur. ► Kanunda yazılı suçun soyut cezasının üst sınırı 10 yıl ya da daha fazla ise bu, A.CM'lerinin görev alanına girer.

Bu durumda yetkili mahkeme nasıl tespit edilir?

→ 1. Suçun işlendiği yer belli değilse, şüpheli veya sanığın yakalandığı yer mahkemesi yetkilidir.

→ 2. Yakalanmamışsa, yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.

→ 3. Şüpheli veya sanığın Türkiye’de yerleşim yeri yoksa Türkiye’de en son adresinin bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir.

→ 4. Mahkemenin bu suretle de belirlenmesi olanağı yoksa, ilk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesi yetkilidir.

Yabancı ülkede işlenen suçlarda, şüpheli veya sanığın yakalandığı yer, yakalanmamışsa yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir. Şüpheli veya sanığın Türkiye’de yerleşim yeri yoksa Türkiye’de en son adresinin bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. Mahkemenin bu suretle de belirlenmesi olanağı yoksa, yetkili mahkeme Yargıtay tarafından belirlenir.

Yabancı ülkelerde bulunup da diplomatik bağışıklıktan yararlanan Türk kamu görevlilerinin işledikleri suçlardan dolayı yetkili mahkeme Ankara mahkemesidir.

Suç, Türk bayrağını taşıma yetkisine sahip olan bir gemide veya böyle bir taşıt Türkiye dışında iken işlenmişse, geminin ilk uğradığı Türk limanında veya bağlama limanında bulunan mahkeme yetkilidir.

Ülke içerisinde deniz, hava veya demiryolu taşıtlarında ya da bu taşıtlarla işlenen suçlarda, bunların ilk ulaştığı yer mahkemesi de yetkilidir.

Çevreyi kirletme suçu, yabancı bayrağı taşıyan bir gemi tarafından Türk kara suları dışında işlendiği takdirde, suçun işlendiği yere en yakın veya geminin Türkiye’de ilk uğradığı limanın bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir.

Kovuşturmanın her aşamasında görevsizlik itirazında bulunmak mümkündür. Ancak konu yetkisizlik ise durum değişir. Sanık, yetkisizlik iddiasını, ilk derece mahkemelerinde duruşmada sorgusundan önce yapabilir.

Sorgudan sonra yetkisizlik iddiasında bulunulamaz. Yetkisizlik kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir.

Yetkili olmayan hâkim veya mahkemece yapılan işlemler, sadece yetkisizlik nedeniyle hükümsüz sayılmaz.

Yani gene görevin aksine **yetkisiz mahkemenin yaptığı işlemler hukuken geçerlidir**.

ÖZEL NİTELİK GÖSTEREN ARAMA – ELKOYMA HALLERİ

Bazı durumlarda kanun koyucu işi oldukça sıkı tutmuş ve arama ve el koymanın genel kurallarından farklılaşan özel bazı kurallar getirmiştir:

Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma

Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait; taşınmazlara, ulaşım araçlarına, banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba, paralara, kıymetli evrak ve madenlere, gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklara vs. elkonulabilir.

Somut olarak belirlenen bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, elkoyma işlemi yapılabilir.

Elkoyma kararı alınabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınır.

Elkoymaya ancak **hakim** karar verebilir.

Postada elkoyma

Hâkimin veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde **Cumhuriyet savcısının** kararı ile

Avukat bürolarında arama ve elkoyma

Avukat büroları ancak **mahkeme** kararı ile ve kararda belirtilen olayla ilgili olarak Cumhuriyet savcısının denetiminde aranabilir.

Savcının mutlaka aramaya nezaret etmesi gerekir.

Baro başkanı veya onu temsil eden bir avukat aramada hazır bulundurulur

Temyiz açısından

- ▶ CMK m.286/2'de sayılan kararlara karşı temyiz yolu kapalıdır. Bu kararların verilmesi ile birlikte kesinleşmesi sözkonusudur.
- ▶ Temyiz başvurusunun ilgili merci tarafından reddine karşı başvuru yapılmaması ya da başvuruyu inceleyen mer- ciin red kararını yerinde bulması halinde de hüküm kesinleşir.
- ▶ Yargıtay hükmü onarsa hüküm kesinleşir.
- ▶ Bozma kararına hüküm veren mahkeme uyarsa, hüküm yine kesinleşir.

Kanun Yollarına Başvurma Hakkı

Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bul- nanlar için kanun yolları açıktır.

Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.

Avukat, müdafiliğini veya vekilliğini üstlendiği kişilerin açık arzusuna aykırı olmamak koşuluyla kanun yollarına baş- vurabilir.

Şüpheli veya sanığın yasal temsilcisi ve eşi, şüpheli veya sanığa açık olan kanun yollarına süresi içinde kendiliklerinden başvurabilirler.

Şüphelinin veya sanığın başvurusuna ilişkin hükümler, bunlar tarafından yapılacak başvuru ve onu izleyen işlemler için de geçerlidir.

Başvurudan Vazgeçilmesi ve Etkisi

Kanun yoluna başvurulduktan sonra bundan vazgeçilmesi, mercii tarafından karar verilinceye kadar geçerlidir. Ancak, Cumhuriyet savcısı tarafından sanık lehine yapılan başvurudan onun rızası olmaksızın vazgeçilemez.

I. Olağan Kanun Yolları**a. İtiraz**

Hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir. Ancak, son kararlara (hüküm) karşı itiraz yoluna gidilemez. İtiraz, ara kararlara karşı gidilen bir kanun yoludur.

Hâkim veya mahkeme kararına karşı itiraz, ilgililerin kararı öğrendiği günden itibaren 7 gün içinde kararı veren mercie yapılır. Kararına itiraz edilen hâkim veya mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir; yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir. Sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların ince- lenmesi, o yerde birden fazla sulh ceza hâkimliğinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen hâkimliğe; son numaralı hâkimlik için bir numaralı hâkimliğe aittir. (ağır ceza mahkemesinin bulunmadığı yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine; ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, en yakın ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine aittir.)

Sınav Soruları

1. Kanunilik ilkesiyle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? (2009KPSS)

- A) Suç ve cezanın sadece kanunla yaratılmasını amaçlar.
- B) Yürütmenin keyfiliğini önlemeyi amaçlar.
- C) Yargının keyfiliğini önlemeyi amaçlar.
- D) Yasamanın keyfiliğini önlemeyi amaçlar.
- E) Suç ve ceza yaratan normlar yönünden kıyas işlemini yasaklamayı amaçlar.

2. Aşağıdakilerden hangisi tabii hakim ilkesini ifade etmektedir? (2008EDPK Uzman Yrd.)

- A) Ceza hakimi, kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır ceza veremez.
- B) Ceza hakimi ancak kanunda konulan güvenlik tedbirlerini uygulayabilir.
- C) Bir kimse kanunen bağlı olduğu mah kemedden başka bir merci önüne çıkarılamaz.
- D) Suçluluğu sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

3. Aşağıdaki ceza hukuku ilkelerinden hangisi 1982 Anayasasında yer almaz? (2008Mali Hizmetler Uz. Yrd.)

- A) Vatandaşın geri verilmemesi ilkesi
- B) Cezai sorumluluğunun şahsiliği ilkesi
- C) Suç ve cezaların kanuniliği ilkesi
- D) Güvenlik tedbirlerinin kanuniliği ilkesi
- E) Kusursuz suç olmaz ilkesi

4. Türk Ceza Kanunu'na göre, ceza kanunlarının yer yönünden uygulanmasıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? (2009Kamu İhale Kur. Uzm. Yrd.)

- A) Türkiye'de işlenen fiiller bakımından Türk kanunları uygulanır.
- B) Fiilde neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi hâlinde suç Türkiye'de işlenmiş sayılır.
- C) Hareketin Türkiye'de, neticenin yabancı ülkede gerçekleşmesi hâlinde suç yabancı ülkede işlenmiş sayılır ve Türk kanunları uygulanmaz.
- D) Fiilin kısmen ya da tamamen Türkiye'de işlenmesi hâlinde suç Türkiye'de işlenmiş sayılır.
- E) Fiilin kısmen yabancı ülkede, kısmen Türkiye'de işlenmesi hâlinde Türk kanunları uygulanır.

5. Türkiye'de suç işleyen bir yabancının Türkiye'de cezalandırılmasıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? (2002KPSS)

- A) Türk kanunlarına göre cezalandırılır.
- B) Vatandaşı olduğu ülkenin kanunlarına göre cezalandırılır.
- C) Vatandaşı olduğu ülke ya da Türk kanunlarından sanığın lehine olan kanuna göre cezalandırılır.
- D) Vatandaşı olduğu ülke ya da Türkiye arasında bu konuda bir antlaşma olması şartıyla Türk kanunlarına göre cezalandırılır.
- E) Hiçbir şekilde Türkiye'de cezalandırılmaz.

6. Açık denizde Türk bayrağını taşıyan bir gemide işlenen suçlarda, yer yönünden yetkili mahkeme aşağıdakilerden hangisidir? (2002KPSS)

- A) Sanığın Türkiye'de yakalandığı yer mahkemesi
- B) Sanığın Türkiye'deki ikametgâhı mahkemesi
- C) Geminin Türkiye'de ilk uğradığı yerin veya bağlama limanının mahkemesi
- D) Yargıtay'ın belirlediği mahkeme
- E) İlk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesi